

Мәтінді қорытуда:

- «Фишбоун»;
- «Егер, онда, өйткені»;
- «Эссе»;
- «Қар үйіндісі», т.б.

Қорыта келгенде, оқушылардың оқу сауаттылығын қалыптастыруда, мәтінмен сауатты жұмыс жасауға жетелейтін интербелсенді әдіс-тәсілдерді орынды, сауатты қолдана білу – әр педагогтың міндеті. Ендеше заман ағымынан қалмай, түрлі жана технологияларды меңгеріп, оқытудың интербелсенді стратегияларын үздіксіз түрлендіріп қолдану арқылы ғана жақсы нәтижелерге, көздеген мақсаттарға қол жеткізуге болады:

- көркем шығармада суреттелген оқиға, кейіпкерлер іс-әрекеті мен қарым-қатынасының нақты өмірмен байланысын көрсетуді;
- мәтін туралы ауызша және жазбаша пікір білдіруді;
- әдеби кейіпкерге, туысқандарына, достарына хат, құттықтау жазуды;
- көркем шығармадан алған әсерін жазбаша түрде (8-10 сөйлем) орындауды;
- ауызша, жазбаша сөйлеуде мақал-мәтелдерді орынды қолдануды;
- сөйлегенде, жазғанда көркем сөз, шешендік сөз үлгілерін қолдануды;
- тақырыбы бір-біріне үндес шығармалардың кейіпкерлерін, оқиғаларын салыстыруды;
- көркем шығармада суреттелген оқиға, кейіпкерлер іс-әрекеті мен қарым-қатынасының нақты өмірмен байланысын көрсетуді.

Сонымен, болашақ ұрпақтың ана тіліне деген махаббатын арттырып, сөзінің, тілінің түзелуіне қызмет етейік.

Мұғаліммін, білім беру- міндетім,
Болсам деймін жерге- жауын, гүлге- күн.
Бойымдағы бәрін берем барымның,
Алсам болды шәкіртімнің құрметін!- демек ұстаздық жолымда тынымсыз

еңбек етіп, жас ұрпақтың тіл тазалығына адалдығы мен белсенділігін арттыруға күш-жігерімді жұмылдыра бермекпін!

Әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Қазақстан Республикасында орта білім мазмұнын жаңарту шеңберінде орыс тілінде мектептердегі «Қазақ тілі» пәні бойынша педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы – Астана, 2016.

2. Тілдік пәндер сабақтарына қажетті мәтіндік оқу материалдарын таңдау бойынша педагогтерге арналған әдістемелік ұсынымдар. Әдістемелік ұсынымдар. - Нұр-Сұлтан: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2019.

3. Әлімов А. Интербелсенді оқу әдістемесін мектепте қолдану. Оқу құралы. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2014

Мырзагулова А.Ш., Дюсекова А.Ж.
«№66 мектеп-лицейі» КММ, Қарағанды қ.

ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН АРТТЫРУ ШАРТЫ РЕТІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аннотация. Мақала аясында біз педагогтар мен ата-аналар қоғамын толғандыратын мәселелерге тоқталамыз: білімге қатысты "функционалдық сауаттылық" дегеніміз не және ол қазіргі мектеп оқушыларына қалай пайдалы болуы мүмкін? Ол мектепте қалай қалыптасады және қандай жағдайларда қолданылады? Неліктен таза академиялық білім ересек өмірде сәттілікке жету үшін жеткіліксіз? Неліктен мұғалім балалардағы функционалдық сауаттылықты дамытумен айналысады? Мұғалімнің функционалдық сауаттылыққа ие екенін және бұл балаларға қалай әсер ететінін қалай түсінуге болады? Елімізде білім алушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру арқылы жалпы білім беру сапасын арттыруға бағытталған қандай іс-шаралар жүзеге асырылады?

Кілт сөздер: функционалдық сауаттылық, білім, ақпарат, талап, даму, бағалау.

Қазіргі қоғам мен экономика жаңа білімді игергісі келетін және игере алатын, өз білімін түрлі салада қолдана алатын және қоғамдағы өзгерістер барысында туындайтын мәселелерді шеше алатын мамандарға сұраныс жасайды, яғни функционалды сауатты мамандарға сұраныс әрқашан да болады.

Өздеріңіз білетіндей, қазіргі адамның функционалды сауаттылық дағдыларын дамытудың бес әдісі бар.

Сыни тұрғыдан ойлау: ресми деректермен немесе дереккөздермен тексерілмеген фактілерге күмән келтіру, сандар мен пайымдаулардың нақтылығына назар аудару. Өзіңізге сұрақтар қойыңыз: естіген немесе көрген ақпарат дәл ме, оның негіздемесі бар ма, оны кім береді және не үшін, қандай негізгі хабарлама ұсынылады.

Коммуникативті дағдыларды дамыту: хабарламаның негізгі идеясын тұжырымдау, әртүрлі позицияларды ескере отырып мәтін құру- өзі, тыңдаушы (оқырман), автор. Көпшілік алдында сөйлеу, өз идеяларыңызбен бөлісу және оларды талқылауға шығару.

Пікірталастарға қатысу: тақырыпты талқылау, оны әртүрлі аспектілер мен көзқарастардан бұру, әңгімелесушілерге өз ойларын дауыстап айтуға, әңгімелесушілерді сендіру және келіссөздер жүргізу стратегияларын үйренуге түсінікті болу. Конференциялар мен форумдарға қатысу [1, с.45].

Ой-өрісін кеңейту: өнерді, экологияны, салауатты өмір салтын, ғылым мен техниканың, қоғамның дамуына әсерін түсіну. Кітаптарды, журналдарды мүмкіндігінше көп оқып, сараптамалық көзқарастарды зерттеңіз. Сіз өзіңіздің біліміңізді викториналарда, интеллектуалды ойындарда мезгіл-мезгіл тексеріп, географиялық диктанттарға немесе қазақ тіліндегі жалпы диктанттарға қатыса аласыз.

Таным процесін ұйымдастыру: мақсаттар мен міндеттер қою, кезең-кезеңмен жоспар құру, стандартты емес шешімдерді іздеу, деректерді талдау, қорытынды жасау.

Функционалды сауаттылық адамдарға қолда бар ақпарат қорын пайдалануға, оны іс жүзінде қолдануға және күрделі өмірлік міндеттерді шешуге көмектеседі. Бұл адамдардың нақты сауаттылығына және олардың әлем туралы білімдерінің кеңдігіне негізделген, бұқаралық мәдениеттен тәуелсіз ойлауға көмектеседі.

Тиісінше, қазіргі білім беру векторы "өткенді қайталаудан " болашаққа бағытталған инновациялық оқытуға ауысады, яғни білім беру жүйесі уақыттың қиындықтарына жауап бере отырып өзгереді.

Пәндік мазмұн элементтерін игеруге қойылатын талаптар әлі де назарда болатыны сөзсіз, бірақ таза академиялық білім енді жеткіліксіз. Бүгін біз осы білімді қолдана білуге баса назар аударамыз. Біздің дәуірімізге дейінгі IV ғасырда ежелгі грек философы, Сократтың шәкірті және досы Аристипп "балаларға өскенде не пайдалы болатынын үйрету керек" деп айтқан.

Бүгінгі таңда функционалды сауаттылық туралы көбірек айтылуда. Бұл қисынды: әлем жыл сайын ақпаратқа толы болады және балаларды оны шарлауға үйрету керек.

Егер бұрын бастауыш сынып оқушысының жетістігінің негізгі көрсеткіштерінің бірі оның оқу жылдамдығы болса, қазір мұғалімдер оқу сапасы, оның мәні сияқты параметрлерді басшылыққа алады. Мұның бәрі функционалды сауаттылыққа тікелей байланысты [2, с. 13].

Еліміздің жалпы білім беру ұйымдары білім алушыларының функционалды сауаттылығын қалыптастыру және бағалау жөніндегі үйлестіру кеңесі құрылды. Еліміздің жалпы білім беру ұйымдары білім алушыларының функционалды сауаттылығын қалыптастыруға және бағалауға бағытталған іс-шаралардың өңірлік жоспары әзірленді және бекітілді, функционалды сауаттылықты бағалау үшін тапсырмалардың электрондық жүйесін оқу процесіне енгізу бойынша жұмыстар ұйымдастырылды.

Бұл жағдайда үлкен жауапкершілік тек оқушының функционалды сауаттылығының негізін қалайтын және оның оқуға деген ынтасын қалыптастыратын мектепке ғана емес, сонымен қатар әдістемелік қызметке де жүктеледі, оның рөлі мұғалімнің іс-әрекетіне бағыт беруге көмектесу, түсіндіру және қолдау болып табылады. Ұйымдастырушылық функцияларды әдіскерлерге ауыстыруға болмайды, білім беруді басқарудың муниципалды органдарының қызметкерлерін процеске қосу керек.

Өзіне деген жауапкершілігі және білім беру белсенділігі жоғары функционалды сауатты оқушыларды даярлау - бұл елдің әлеуметтік-экономикалық дамуының шарты, білім беру сапасының көрсеткіші.

Тұтастай алғанда, барлық деңгейлерде білім алушылардың функционалды сауаттылығын қалыптастыру бойынша ұсынылатын шараларды мақсатты, жүйелі және дәйекті іске асыру стандарт талаптарын толық көлемде орындауға, жаңа білім беру нәтижелеріне қол жеткізудің қойылған

міндеттерін шешуге мүмкіндік береді, бұл біздің еліміздегі білім беру саласының бәсекеге қабілеттілігін көрсетуге мүмкіндік береді [3, с. 9].

Ғылым мен техника дамыған сайын білімге қойылатын талаптар артып, олардың ауқымы кеңейіп, жаңа сапалық белгілер қалыптасуда. Сондықтан адамның функционалдық сауаттылығы оның микроәлеуметтік жағдайларға бейімделу қабілетінің көрсеткіші деп айтуға болады. Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру үшін сабақта ғана емес, сабақтан тыс уақытта да арнайы білім беру ортасын құру қажет.

Жоғарыда айтылғандардан функционалдық сауаттылықты оқытудың тиімділігі мұғалімдердің қазіргі ғылымның барлық жетістіктерін пайдалануға, жоғары мәдениетті тұлғаны қалыптастыратын дағдыларды қолдануға және дамытуға байланысты екендігі шығады.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруда оқу бағдарламасындағы әрбір пәннің рөлі зор. Демек, әлемдік бәсекелестіктің жылдам дамуына ілесе алатындай білімді де тапқыр, дара тұлғаның қалыптасуы ұстаздарға аманат етіліп отыр. Ойын еркін айтатын, сын тұрғысынан ойлауға бейім, өмірде өз орнын таба алатын жеке тұлғаны қалыптастыру мектеп мұғалімдері үшін жауапты іс.

Әдебиеттер:

1. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары

2. Б.М.Таскенова «Формирование функциональной грамотности школьников в условиях среднего образования». Ақтоғ. Район.

3. Вознесенская Ю. А. Международное исследование PISA и проблемы развития высшего образования // Вестник общественного мнения (Центр Ю. Левады).

Нефедьева Е.Б.

КГУ «Общеобразовательная школа №59» г. Караганда

РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические вопросы развития познавательной активности младших школьников. Проанализированы определения понятий «познавательная активность», «развитие познавательной активности», а также принципы, условия, методы и приемы развития познавательной активности в педагогической литературе.

Ключевые слова: интерес, познавательная активность, развитие познавательной активности, начальная школа, младшие школьники.

Развитие познавательной активности младших школьников – важное средство повышения качества обучения, которое способствует усилению и интенсификации деятельности школьников на всех этапах учебного процесса.

Это особенно важно в начальной школе, когда еще только формируются и определяются постоянные интересы к тому или иному предмету, для развития умений, связанных с самостоятельным дополнением знаний, интереса к учению, потребности в знаниях.

Понятие «развитие познавательной активности» младших школьников многоаспектно и многогранно, об этом свидетельствует анализ психолого-педагогических работ В.А. Аверина, В.И. Дружинина, Е.В. Коротаевой, Н.В. Кухарева, А.М. Матюшкина, М.П. Осиповой, М.И. Качановской, И.Ф. Харламова, Т.И. Шамовой, Г.И. Щукиной [1-4].

Психолого-педагогические исследования А.К. Дусавицкого, Л.В. Занкова, Д.Б. Эльконина, С.Л. Рубинштейна показывают:

- развитие познавательной активности изменяет психическое развитие ребенка;
- способствуют формированию продуктивного, творческого, теоретического мышления младших школьников.

В современной психолого-педагогической науке понятие «развитие познавательной активности» широко используется в различных направлениях психолого-педагогического поиска, среди которых:

– проблема отбора содержания образования (В.Н. Аксютченко, А.П. Архипов);